

Cauza C-904/19**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

10 decembrie 2019

Instanța de trimitere:

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie [Tribunalul Districtual din Varșovia-Wola, Varșovia (Polonia)]

Data deciziei de trimitere:

25 noiembrie 2019

Reclamant:

E. Sp. z o.o.

Pârât:

K.S.

Obiectul procedurii principale în fața instanței de trimitere

- 1 Acțiunea principală în fața instanței de trimitere ca obiect rambursarea unui credit de consum. Solicitantul a solicitat obligarea pârâtei la plata sumei de 835,05 PLN cu dobânzile legale de întârziere, începând de la data depunerii cererii introductive până la data plății.

Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

Instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească următoarele:

- în primul rând, dacă este admisibilă pronunțarea unei hotărâri într-o cauză judecată în lipsă privind rambursarea unui credit de consum, acceptând ca adevărate afirmațiile reclamantului privind împrejurările de fapt în cauză, atunci când cererea introductivă nu este însoțită de un contract de credit și pârâtul rămâne complet inactiv;

- în primul rând, dacă este admisibilă pronunțarea unei hotărâri într-o cauză judecată în lipsă privind rambursarea unui credit de consum, acceptând ca adevărate afirmațiile reclamantului privind împrejurările de fapt în cauză, fără examinarea contractului de credit vizat și dacă pârâtul rămâne complet inactiv.

Întrebările preliminare

1. Articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, [...] precum și considerentele (20) și (24) din aceasta, potrivit cărora] convențiile trebuie redactate într-un limbaj clar și inteligibil, iar consumatorul trebuie să aibă efectiv posibilitatea de a lua cunoștință de toate clauzele și orice îndoială trebuie să fie interpretată în favoarea sa [și] instanțele și organele administrative din statele membre trebuie să aibă la dispoziție mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, coroborate cu articolul 10 alineatele (1) și (2) din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului [...] și considerentul (31) al acesteia trebuie interpretate în sensul că se opun dispozițiilor articolului 339 alineatul (2) din Codul de procedură civilă, interpretate în sensul că dispoziția prevăzută la articolul 339 alineatul (2) din Codul de procedură civilă permite pronunțarea unei hotărâri în lipsă într-o cauză [...] în legătură cu plata unui credit de consum [...] de asemenea în cazul în care nu a fost prezentat de reclamant [...] contractul de credit de consum [...], și, în consecință, acest contract nu a fost examinat în raport cu eventualele clauze abuzive cuprinse în contractul încheiat, nu s-a verificat dacă contractul cuprinde toate elementele necesare în drept, și în același timp, impune ca, la pronunțarea unei hotărâri în lipsă, instanța să se întemeieze numai pe afirmațiile reclamantului privind situația de fapt, fără a analiza elementele de probă prin prisma „îndoielilor justificate”, în sensul acestei dispoziții? În lumina Hotărârii Curții din 1 octombrie 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, punctul 62), a Hotărârii Curții din 10 septembrie 2014, Kušionova [Or. 1] (C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 56) și a Hotărârii Curții din 6 octombrie 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, punctul 47), este de asemenea posibilă o interpretare a articolului 339 alineatul (2) KPC în sensul că poate fi pronunțată o hotărâre în lipsă într-o cauză [privind plata unui credit de consum] [...] în care reclamantul nu a anexat contractul la cererea introductivă și, în consecință, nu a fost examinat contractul din perspectiva unor potențiale clauze abuzive în contractele încheiate și nici nu s-a verificat aspectul dacă contractul cuprinde elementele cerute de lege, instanța

întemeindu-se numai pe susținerile acestui reclamant cu privire la faptele din cauză?

2. Articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, [...] precum și considerentele (20) și (24), potrivit cărora] convențiile trebuie redactate într-un limbaj clar și inteligibil, iar consumatorul trebuie să aibă efectiv posibilitatea de a lua cunoștință de toate clauzele și că orice îndoială trebuie să fie interpretată în favoarea sa [și] instanțele și organele administrative din statele membre trebuie să aibă la dispoziție mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, coroborate cu articolul 10 alineatele (1) și (2) din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului [...] și considerentul (31) al acesteia trebuie interpretate în sensul că se opun dispozițiilor articolului 339 alineatul (2) din Codul de procedură civilă, interpretate în sensul că dispoziția prevăzută la articolul 339 alineatul (2) din Codul de procedură civilă permite pronunțarea unei hotărâri în lipsă în cauză [...] în legătură cu plata unui credit de consum [...] și în cazul în care nu a fost prezentat de reclamant [...] contractul de credit de consum [...], și, în consecință, acest contract nu a fost examinat în raport cu eventualele clauze abuzive cuprinse în contractul încheiat, nu a fost verificat dacă contractul cuprinde toate elementele necesare în drept, și în același timp, impune ca, la pronunțarea unei hotărâri în lipsă, să se întemeieze numai pe afirmațiile reclamantului privind situația de fapt, fără a analiza elemente de probă prin prisma „îndoielilor justificate”, în sensul acestei dispoziții? În lumina Hotărârii Curții din 1 octombrie 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, punctul 62), a Hotărârii Curții din 10 septembrie 2014, Kušionova (C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 56) și a Hotărârii Curții din 6 octombrie 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, punctul 47), este de asemenea posibilă o interpretare a articolului 339 alineatul (2) KPC în sensul că poate fi pronunțată o hotărâre în lipsă într-o cauză [privind plata unui credit de consum] [...] în care nu s-a examinat contractul prezentat de reclamant și anexat la cererea introductivă din perspectiva unor potențiale clauze abuzive în contractele încheiate și nici nu s-a verificat aspectul dacă contractul cuprinde elementele cerute de lege, instanța întemeindu-se numai pe susținerile acestui reclamant cu privire la faptele din cauză?

Dispozițiile de drept al Uniunii invocate

1. Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, considerentele (20) și (24), articolul 7 alineatul (1)
2. Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului, considerentul (31), art. 10 alineatele (1) și (2)

Dispozițiile dreptului intern invocate

1. Codul de procedură civilă din 17 noiembrie 1964 (denumit în continuare „KPC”): articolul 139 alineatul 1, articolul 333 alineatul 1 punctul 3, articolul 339 alineatele 1 și 2, articolul 343, articolul 344 alineatele 1-3, articolul 346 alineatul 1, articolul 346 alineatul 1¹, articolul 346 alineatul 2, articolul 348

Articolul 339 alineatul 1 din KPC are următorul conținut: „În cazul în care pârâtul nu s-a înfățișat la termenul stabilit pentru judecată sau în cazul în care acesta s-a înfățișat, dar nu a participat la ședință, instanța pronunță o hotărâre în lipsă”.

Articolul 339 alineatul 2 din KPC are următorul conținut: „În acest caz, susținerile reclamantului privind situația de fapt făcute în cererea introductivă sau în actele de procedură comunicate pârâtului înainte de ședința de judecată sunt considerate drept adevărate, cu excepția situației în care există îndoieli rezonabile cu privire la acestea sau au fost formulate în scopul eludării legii.”

2. Legea privind cheltuielile de judecată în cauze civile din 28 iulie 2005: articolul 3 alineatul 2 punctul 4, articolul 13 alineatul 1, articolul 19 alineatul 1, articolul 28

Prezentare pe scurt a situației de fapt și a procedurii principale

2. Cererea introductivă prezentată se întemeiază pe un contract de credit de consum încheiat la 10 iunie 2015, în valoare de 400 PLN, pentru o durată de 30 de zile.
3. În temeiul contractului, în cazul neplății împrumutului și a cheltuielilor sale administrative până la 10 iulie 2015, creditorul era îndreptățit să factureze împrumutatului costurile scrisorilor de rapel, precum și o plată cu titlu de „sanctiune definitivă”. O decizie de plată a „sanctiunii definitive” i-a fost adresată pârâtei sub forma unui mesaj trimis acesteia pe adresa de e-mail, precum și în format pe hârtie, la 10 august 2015. Creditorul a adresat pârâtului 3 scrisori și un

document intitulat „sanțiune definitivă”, ceea ce, în temeiul acestui contract, s-a tradus prin obligarea pârâtei la plata cheltuielilor suplimentare în cuantum de 200 de zloți.

- 4 La 3 august 2017, un contract de vânzare a creanței împrumutătorului împotriva pârâtei, în temeiul căruia reclamantul a dobândit o creanță împotriva pârâtei. Pârâta a fost notificată cu privire la schimbarea creditorului prin corespondența care i-a fost expediată la 9 august 2017. Această comunicare, care conține de asemenea o înștiințare de plată a creditului, a rămas fără răspuns. Cu titlu subsidiar, reclamantul a adresat pârâtei la 18 decembrie 2017 o scrisoare de punere în întârziere, care a rămas de asemenea fără răspuns.
- 5 Pârâta nu a adoptat niciun punct de vedere în speță. Scrisoarea care cuprindea cererea adresată acesteia de reclamant la 21 septembrie 2018 și citația cuprinzând data ședinței nu au fost primite fizic de aceasta. Această scrisoare a fost considerată primită efectiv ca urmare a două avizări, în temeiul articolului 139 alineatul 1 din KPC.

Prezentare pe scurt a motivelor trimiterii preliminare

- 6 Instanța de trimitere își exprimă îndoiala dacă dispozițiile articolului 339 alineatul 2 KPC, interpretate în conformitate cu o parte semnificativă din doctrina și din jurisprudența poloneză, respectiv în sensul că nu permit o examinare a unui contract de credit de consum, sunt compatibile cu dispozițiile sus-menționate ale Directivelor 93/13 și 2008/48.
- 7 Legiuitorul polonez a apreciat că hotărârea pronunțată în lipsă nu poate fi pronunțată decât ca urmare a unei inactivități a pârâtului (care nu s-a prezentat și nu a participat la ședință), exclusiv pe baza citării situației de fapt prezentate de una dintre părți, care este activă, respectiv de reclamant, fără să se procedeze la verificarea probelor referitoare la aceasta.
- 8 Premisele care stau la baza procedurii și a hotărârii pronunțate în lipsă determină includerea în această instituție, din punctul de vedere al alcătuirii sale, atât a unor elemente care sunt specifice atât procedurii somației, cât și a altora, specifice procedurii de urgență. Este vorba, în esență, despre faptul că pronunțarea unei hotărâri în lipsă, pe baza citării afirmațiilor de fapt prezentate de numai una dintre părți, respectiv de reclamant, cu precizarea că, în cadrul unei proceduri de judecare în lipsă, în principiu acestea nu sunt verificate în cadrul unei proceduri de cercetare judecătorească, în cadrul unei proceduri de emiteră a unei somații, sunt verificate numai pe baza unor elemente de probă scrise cu caracter precis, iar în procedura de urgență, nu se verifică sub nicio formă exactitatea acestora. Totuși, pe cât, în cadrul unei proceduri în lipsă, caracterul unilateral al temeiului de fapt al deciziei rezultă din inactivitatea pârâtului, pe atât, în procedura somației și în procedura de urgență, acesta rezultă, *a priori*, din ipoteza adoptată că, în vederea emiterii somației de plată, cele două proceduri se desfășoară *ex parte*.

- 9 Procedura în lipsă, precum procedura de urgență, are caracter obligatoriu - în cazul respectării condițiilor prevăzute de cod -, pe când procedura somației este facultativă. Pronunțarea unei hotărâri în lipsă nu este subordonată concluziilor prezentate de părți în această privință. În cazul prezentării motivelor prevăzute la dispoziția menționată, instanța trebuie să pronunțe din oficiu hotărârea, al cărei caracter în lipsă rezultă din lege și că nu este supus aprecierii instanței.
- 10 Astfel, atunci când pârâțul este inactiv, după notificarea cererii introductive către acesta, eventual ca urmare a cererii sale introductive, fie după ce a concluzionat că cererea introductivă și alte memorii au fost efectiv notificate, în aplicarea articolului 139 alineatul 1 KPC (după o dublă avizare a scrisorii și neprimirea ei de către destinatar), instanța națională este obligată să pronunțe o hotărâre în lipsă.
- 11 Potrivit uneia dintre opiniile existente în doctrina și jurisprudența poloneză cu privire la interpretarea articolului 339 alineatul 2 KPC, instanța de trimitere trebuie să pronunțe o ordonanță de somare, chiar dacă reclamantul nu a anexat niciun element de probă la cererea introductivă, instanța considerând în principiu, adevărate afirmațiile reclamantului privind situația de fapt.
- 12 Potrivit unei alte opinii privind interpretarea articolului 339 alineatul 2 KPC, chiar dacă documentele sunt anexate la cererea introductivă de către reclamant, iar pârâțul inactiv nu a furnizat niciun element de probă, instanța națională, prin pronunțarea unei hotărâri în lipsă, nu poate recurge la documente, ci examinează numai susținerile reclamantului (iar nu probele) și, în principiu, consideră adevărate afirmațiile reclamantului privind împrejurările de fapt.
- 13 Chiar la articolul 339 alineatul 2 KPC, sunt prevăzute excepții. Este exclusă considerarea ca adevărate a susținerilor privind situația de fapt ale reclamantului cuprinse în cererea introductivă sau în alte acte de procedură comunicate pârâțului anterior ședinței în cazul în care: 1) acestea suscită îndoieli justificate sau 2) acestea au fost reproduse în scopul de a eluda legea.
- 14 Totuși, considerăm că opinia dominantă cu privire la interpretarea acestei dispoziții impune să se considere că punctul de referință pentru a aprecia dacă sunt îndeplinite condițiile sus-menționate este conținutul cererii introductive sau al altor acte de procedură prezentate pârâțului înainte de ședință. În această privință, nu este necesară raportarea la elementele de probă anexate la cererea introductivă sau și la alte acte de procedură notificate pârâțului înainte de ședință. Susținerile reclamantului privind împrejurările de fapt care suscită îndoieli justificate atunci când acestea sunt contradictorii sau incompatibile sau se exclud reciproc sau se exclud reciproc sau sunt, prin natura lor, improbabile sau contradictorii unor fapte notorii (articolul 228 alineatul 1 KPC), fie cunoscute de instanță în mod oficial (articolul 228 alineatul 2 KPC). Reproducerea susținerilor privind împrejurările de fapt în scopul de a eluda prevederile legale intervine într-o situație în care este vorba despre o hotărâre care conduce la o astfel de eludare, de exemplu în vederea obținerii unei astfel de eludări în scopul obținerii unei pensii cu un quantum

superior pentru a beneficia de prioritate de plată a sumei datorate executării asupra activelor pârâtului.

- 15 Potrivit instanței de trimitere, această interpretare a articolului 339 alineatul 2 KPC împotriva acestei interpretări se opune realizării obiectivelor directivelor menționate anterior, în măsura în care acest lucru o împiedică, în esență, să verifice dacă un contract de credit de consum trebuie să cuprindă toate elementele necesare și dacă nu conține clauze abuzive care trebuie să fie considerate neobligatorii pentru consumator.
- 16 Instanța de trimitere nu a identificat în jurisprudența Curții o decizie care s-ar referi în mod expres la compatibilitatea procedurii de judecare în lipsă într-un stat membru cu directivele privind protecția consumatorilor. În schimb, Curtea s-a pronunțat în câteva rânduri cu privire la o procedură de somație de plată care prezintă anumite similitudini cu procedura în lipsă.
- 17 Este vorba în special despre Hotărârea Curții din 13 septembrie 2018, C-176/17, Profi Credit Polska SA și Concluziile avocatului general în această cauză, precum și despre Hotărârile Curții citate în aceasta: Hotărârea din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349), și Hotărârea din 18 februarie 2016, Finanzmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98), precum și Ordonanța din 21 iunie 2016, Aktiv Kapital Portfolio (C-122/14, EU:C:2016:486).
- 18 Instanța de trimitere a atras atenția în mod deosebit cu privire la punctele 42 și 44 din hotărârea pronunțată în cauza C-176/17, în care se arată că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, instanța națională este obligată să examineze din oficiu caracterul abuziv al anumitor clauze contractuale care se încadrează în domeniul de aplicare al Directivei 93/13, precum și, prin această examinare, să suplinească dezechilibrul existent între consumator și vânzător sau furnizor, cu condiția ca această instanță să dispună de elementele de drept și de fapt necesare în acest scop. Astfel, o asemenea protecție efectivă a drepturilor recunoscute consumatorilor care decurg din această directivă nu poate fi garantată decât cu condiția ca sistemul procedural național să permită, în cadrul procedurii ordonanței de plată sau în cel al procedurii de executare a ordonanței de plată, un control din oficiu al naturii potențial abuzive a clauzelor cuprinse în contractul în cauză.
- 19 Aceste indicații impun să se considere că instanța națională trebuie să examineze de asemenea, în cazul unei judecăți în lipsă, potențialul caracter abuziv al clauzelor contractuale.
- 20 Cu toate acestea, astfel cum a arătat Curtea la punctul 55 din Hotărârea pronunțată în cauza C-176/17, fiecare caz în care se ridică problema dacă o reglementare procedurală națională face imposibilă sau excesiv de dificilă aplicarea dreptului Uniunii trebuie analizat ținând cont de locul pe care respectiva prevedere îl ocupă în cadrul procedurii în fața diverselor instanțe naționale, de modul în care se derulează și de particularitățile acesteia.

- 21 Este necesar să se arate, în acest context, că procedura de judecare în lipsă diferă în mod substanțial de procedura de somație.
- 22 În primul rând, în procedura somației de plată, cu ocazia emiterii somației și a notificării acesteia, pârâtul nu se poate exprima, dar dispune de o asemenea posibilitate în cadrul unei proceduri în lipsă.
- 23 În al doilea rând, în cadrul procedurii somației de plată, pentru a pune capăt litigiului, pârâtul trebuie să plătească un cuantum de 3/4 din valoarea cererii, în timp ce reclamantul trebuie să plătească 1/2 din aceasta; în schimb, în procedura de judecare în lipsă, reclamantul primește în integralitate plata solicitată în cerere, pe când pârâtul plătește în cazul contestării deciziei pronunțate în lipsă 1/2 din valoarea cererii (și, dacă nu ar fi inactiv, nu ar efectua nicio plată până la finalizarea procedurii).
- 24 În al treilea rând, condițiile pentru a ataca o hotărâre pronunțată în lipsă sunt mai puțin restrictive decât cele împotriva somației de plată și, în plus, dacă pârâtul ar fi activ, nu ar fi nicidecum necesar să formuleze calea de atac.
- 25 În al patrulea rând, somația de plată emisă în cadrul unei proceduri de somație de plată constituie un titlu de garanție executoriu fără să fie necesară investirea cu formulă executorie (articolul 492 alineatul 1 KPC), în timp ce hotărârea pronunțată în lipsă, deși este de aplicare imediată, necesită aplicarea formulei executorii pentru a deveni o garanție.
- 26 Pe de altă parte, chiar mai important, în deciziile sale, Curtea a indicat în mai multe rânduri în Hotărârile sale [din 1 octombrie 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, punctul 62); din 10 septembrie 2014, Kušionova (C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 56); din 6 octombrie 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, punctul 47), astfel cum a arătat avocatul general în Concluziile prezentate în cauza C-176/17 (EU:C:2018:293, punctul 73), că, desigur, Directiva privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii impune, în litigiile în care vânzătorul sau furnizorul intervine, o intervenție pozitivă, independentă de părțile la contract, intervenție a instanței naționale responsabile cu astfel de litigii, nu este mai puțin adevărat că respectarea principiului efectivității nu merge până la a compensa inactivitatea totală a consumatorului păgubit.